

ΤΟ ΚΗΡΥΓΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Άριθμός 7

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ ΑΠΟΚΡΕΩ

15-02-2026

Ἡ ἀρχιτεκτονική τῶν ναῶν, ἀδελφοί μου, εἶναι τέχνη χριστιανική, ἐκκλησιαστική, πού ἀναπτύχθηκε στούς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας, μέ σκοπό νά διακονήσει τό ἔργο της, πού εἶναι ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου καί τοῦ κόσμου. Γι' αὐτό εἶναι βαθύτατα πνευματική καί συμβολική. Ὁ ναός συμβολίζει ὅλο τό κόσμο, ἀλλά κυρίως τήν Ἁγία Τριάδα, γι' αὐτό χωρίζεται καί σέ τρία μέρη: Τό Νάρθηκα, τόν κυρίως Ναό καί τό Ἅγιο Βῆμα.

Τό Ἅγιο Βῆμα εἶναι ὁ θρόνος τοῦ Θεοῦ, ὁ τόπος τῆς ἀναπαύσεώς Του. Στόν ἱερό αὐτό χῶρο εἰσέρχονται οἱ Κληρικοί, ὁ Ἐπίσκοπος πού εἰκονίζει τόν Θεάνθρωπο, οἱ Ἱερεῖς πού εἰκονίζουν τούς Ἀποστόλους καί οἱ Διάκονοι πού εἰκονίζουν τούς Ἀγγέλους.

Στόν κυρίως Ναό εἰσέρχονται οἱ πιστοί γιά νά συμμετάσχουν στίς ἱερές ἀκολουθίες. Ἀνεβαίνοντας τά σκαλοπάτια τῶν ἀρετῶν, τότε φθάνουμε στήν εἴσοδο τοῦ Ναοῦ πού συμβολίζει τή θύρα τοῦ Παραδείσου. Ἐδῶ θυμόμαστε τά λόγια τοῦ Κυρίου μας· «Ἐγώ εἰμι ἡ θύρα τῶν προβάτων... δι' ἐμοῦ ἐάν τις εἰσέλθῃ, σωθήσεται» (Ἰωάν. 1, 7-9).

Ο ΝΑΡΘΗΚΑΣ ἢ ΠΡΟΝΑΟΣ ἀποτελεῖ τό τρίτο μέρος τοῦ χριστιανικοῦ ναοῦ μετά τό Ἱερό Βῆμα καί τόν κυρίως Ναό. Βρίσκεται στό δυτικό ἄκρο, ὅπου εἶναι καί ὁ πρῶτος χῶρος γιά τόν εἰσερχόμενο. Πρόκειται γιά μικροῦ μήκους χῶρο μέ πλάτος σχεδόν τοῦ Ναοῦ. Εἶναι τό μέρος ἐκεῖνο πού, κατά τήν ἀρχαία Ἐκκλησία, στεκόταν οἱ κατηχούμενοι στήν ὀρθόδοξη πίστη καί μετά ἐπρόκειτο νά βαπτισθοῦν, οἱ μετανοοῦντες καί οἱ «προσκλαίοντες» δηλαδή αὐτοί πού ἔδειχναν δημόσια μετάνοια γιά βαριά ἁμαρτήματα. Σήμερα πού δέν υπάρχουν ἐνήλικες κατηχούμενοι, στό χῶρο αὐτό υπάρχουν τά προσκυνητάρια μέ τίς ἱερές εἰκόνες τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, τῆς Κυρίας Θεοτόκου, τοῦ Ἁγίου πού εἶναι ἀφιερωμένος ὁ Ναός καί ἄλλες. Ὑπάρχει, ἐπίσης, τό παγκάρι γιά τό ἀνάμα τῶν

κεριῶν σέ μεγάλο μανουάλι, διάφορα δωρεάν χριστιανικά έντυπα, πρὸς ψυχική ὠφέλεια καί διάφορα βιβλία πρὸς πώληση γιά τήν ένίσχυση τοῦ φιλανθρωπικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας. Μέ ιδιαίτερη εὐλάβεια εἰσέρχονταν οἱ μοναχοί τῆς Αἰγύπτου στόν Νάρθηκα, οἱ ὅποιοι, ἀφοῦ τοποθετοῦσαν τά σανδάλιά τους, γυμνόποδες προχωροῦσαν πρὸς τόν κυρίως Ναόν.

Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός σημειώνει: «Ἐκ τοῦ πνεύματος τῆς αὐτῆς εὐλαβείας ἐτηρεῖτο βαθεῖα σιγή έντός τοῦ Ναοῦ, ἀπηγορεύετο δέ τό πτύειν, ἔτι δέ τό βήχειν, γελᾶν...» κ.λ.π.

Ἐπί βυζαντινῆς ἐποχῆς οἱ αὐτοκράτορες «ἀπέθετον ἐξ εὐλαβείας τά ὄπλα καί διαδήματά των», προκειμένου νά προχωρήσουν στόν κυρίως Ναό, ὅπου «ὁ Βασιλεύς τῶν βασιλευόντων καί Κύριος τῶν κυριευόντων» (Θεοδοσίου λόγος στή Σύνοδο τῆς Ἐφέσου 431 μ. Χ.).

Ἡ εἰκονογράφηση τοῦ Νάρθηκα ἀποτελεῖται ἀπό τήν εἰκόνα τοῦ Σωτῆρος πού ἀγκαλιάζει ἓνα πρόβατο καθώς ἐπίσης καί μέ θέματα σχετικά μέ τόν Ἄδην, τό θηρίο τῆς Ἀποκάλυψης καί τοῦ ἀνθρώπου, πού βάλλεται ἀπό τά βέλη τῶν ἑπτά θανάσιμων ἁμαρτημάτων.

Ὁ Νάρθηκας ἐπικοινωνεῖ μέ τόν κυρίως Ναό μέ τρεῖς συνήθως θύρες στούς μεγάλους Ναούς ἢ σέ μία σέ μικρότερους, ἀπό τίς ὁποῖες ἡ μεσαία ἦταν ἡ σπουδαιότερη, γι' αὐτό καί ὁ Θεόδωρος ὁ Στουδίτης «πρώτην εἴσοδον» τήν ὀνομάζει. Ἐπί τό ἐπισημότερον ὀνομάζεται καί σέ πληθυντικό ἀριθμό: «Πύλαι μεγάλαι, πύλαι ἀργυραί, πύλαι τῆς κιβωτοῦ καί πύλαι Βασιλικαί».

Ὁ Συμεών Θεσσαλονίκης γράφει ὅτι «καί οἱ νάρθηκες τήν κτίσιν δι' ἡμᾶς τῆς γῆς καί τά ἐπί τῆς γῆς δηλοῦσι», δηλαδή ἡ Νάρθηκας συμβολίζει τό φαινόμενο κόσμος, τή γῆ γενικά, καί συνεχίζει ὁ ἱερός πατέρας: «Εἰς τά ἱερά μοναστήρια κλείουσι τόν Ναόν μέ τινά καταπετάσματα, ὅταν εἰσέρχονται καί δεικνύει τό τοιοῦτον, ὅτι ὁ Χριστός κατήλθεν εἰς ἡμᾶς καί ὅτι ἀφ' οὔ ἔρριψε τό μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ καί μᾶς ἔδωκε τήν εἰρήνην μᾶς ἀνεβίβασεν εἰς τούς οὐρανοῦς (Migne PG.155, σελ. 708).

ΚΥΡΙΩΣ ΝΑΟΣ. Ἐνα τριπλό ἄνοιγμα ἀπό τρεῖς θύρες, ὅπως προείπαμε τό ὅποιο ένώνει τόν Νάρθηκα μέ τόν κυρίως Ναό.

Αὐτός ἔχει ὀρθογώνιο ἢ σταυροειδές σχῆμα πού καταλήγει σέ μιά ἀψίδα τοῦ Ἱεροῦ Βήματος, πού βρίσκεται στά ἀνατολικά. Χωρίζεται σέ κιονοστοιχίες πού συμβολίζουν τούς Προφήτες, τούς Ἀποστόλους, τούς Ἁγίους ὡς στηρίγματα τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ κυρίως Ναός ἀποτελεῖται ἀπό ἕνα ἕως τρία ἢ καί περισσότερα κλίτη. Τό μεσαῖο κλίτος ἔχει μεγαλύτερο ὕψος καί πλάτος καί φωτίζεται περισσότερο.

ΤΑ ΚΑΘΙΣΜΑΤΑ. Τά καθίσματα στούς ἱερούς χώρους τῆς λατρείας ἀναφέρονται ἀπό τά πρῶτα χριστιανικά χρόνια. Μάλιστα οἱ Ἀποστολικές Διαταγές στό κεφ. 57 τοῦ Β' βιβλίου, γύρω στό 250 μ.Χ. ἀναφέρουν τά ἑξῆς: «Μέ τή φροντίδα τῶν διακόνων οἱ λαϊκοί νά κάθονται στό ἕνα μέρος τοῦ Ναοῦ μέ ἡσυχία καί τάξη. Καί οἱ γυναῖκες χωρισμένες νά κάθονται καί αὐτές μέ σιωπή... Καί ὅταν ἔρθει ἡ ὥρα νά διαβαστεῖ τό ἱερό Εὐαγγέλιο, ὅλοι οἱ πρεσβύτεροι καί οἱ διάκονοι καί ὁ πιστός λαός νά εἶναι ὀρθοί μέ πολλή ἡσυχία...». Τά καθίσματα καί κυρίως τά στασίδια (τό στασίδι συναντᾶται σέ διάφορες μορφές, ὅπως ξύλινο ἀναδιπλούμενο κάθισμα τοποθετημένο στίς πλευρές τοῦ κυρίως Ναοῦ). Ὅλα αὐτά συμβολίζουν τόν τάφο τοῦ κάθε πιστοῦ, μέσα ἀπό τόν ὁποῖο θά ἀναστηθεῖ στή Δευτέρα Παρουσία. Στήν εἴσοδο πρὸς τόν κύριο Ναό ὑπάρχουν τά προσκνητάρια μέ τόν Δεσπότη Χριστό, τήν Παναγία καί τήν εἰκόνα τοῦ τιμωμένου Ἁγίου. Ἄν δέν ὑπάρχει Νάρθηκας τό παγκάρι εἶναι τοποθετημένο πρὶν τά προσκνητάρια μέ τά μανουάλια μέ τά κεριά πού ἀνάβουν οἱ πιστοί. Τά κεριά συμβολίζουν τήν ψυχή. Ὅπως τό κερί ἀκτινοβολεῖ καί διαλύει τά σκοτάδια, τό ἴδιο καί ἡ ψυχή πρέπει νά ἀκτινοβολεῖ ἀπό πνευματική λαμπρότητα, ὥστε, σύμφωνα μέ τό λόγο τοῦ Κυρίου, «οὔτω λαμψάτω τό φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσι ὑμῶν τά καλά ἔργα καί δοξάσωσι τόν πατέρα ὑμῶν τόν ἐν τοῖς οὐρανοῖς» (Ματθ. 5,16).

Ἀλλά θά συνεχίσουμε σύν Θεῷ στό ἐπόμενο κήρυγμα. ΑΜΗΝ!